

Україна має достатній рівень розвитку людського та соціального капіталів, відповідний рівень знань, ресурси, які необхідні для суттєвого прориву в напрямку розвитку академічного підприємництва. Проте для якісного втілення цього прориву у життя, потрібне об'єднання зусиль інституцій та людей.

Література.

1. Гончаренко І., Лісун Я. Академічне підприємництво: можливості розвитку інноваційних проєктів в університетах. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3793/1/Konf20161007_VI_P289-297.pdf (Останнє звернення: 23.09.2020)
2. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні [Текст] : монографія / [А. Ф. Павленко та ін.] – К. : КНЕУ, 2014. – 350 с.
3. Кнут А., Красовська О. Академічне підприємництво в Україні. URL: <https://fnst.org/sites/default/files/uploads/2016/08/08/aeinukraineukr4web.pdf> (Останнє звернення: 19.09.2020)
4. Стояновський А., Чапнок О. Академічне підприємництво: особливості та проблематика. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/16286>
5. Чухрай Н. І. Академічне підприємництво за кордоном та в Україні URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12705/1/068_Akadem%D1%96chne%20p%D1%96dpr%D1%94m_448_458_714.pdf (Останнє звернення: 23.09.2020)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ОБМЕЖЕНЬ (ОБТЯЖЕНЬ) У ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННІ

***КОЛОБЕРДЯНКО І.І., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ПРИЦ К.А., МАГІСТР
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

Одним із ключових механізмів забезпечення раціонального й екологічнобезпечного використання земельних ресурсів, а також їх правового захисту є розробка наукових засад формування обмежень (обтяжень) у землекористуванні, передусім сільськогосподарському.

Задоволення людських потреб неможливе без використання різних природних ресурсів, однак, ми вважаємо, що найважливіші

серед них – земельні, оскільки вони є основною й невід’ємною умовою життя та функціонування процесу суспільного виробництва, існування й використання інших природних ресурсів (підземних і поверхневих вод, рослинного та тваринного світу, атмосферного повітря). Тому до земельних ресурсів потрібно ставитися дбайливо і мудро використовувати їх. Адже, на відміну від інших засобів виробництва, за умови їхнього правильного, раціонального використання, вони не погіршують своїх властивостей, а, навпаки, поліпшують і підвищують продуктивність.

Як наголошує З. П. Паньків, земельні ресурси – це частина природного середовища, що характеризується просторовим розміщенням, рельєфом, ґрунтовим покривом, рослинністю, надрами та водами; територія суші, використовувана людиною для виробництва продукції, просторовим базисом для розвитку народного господарства; головний вид природних ресурсів, які є основним засобом виробництва в сільському і лісовому господарстві для одержання продукції; частина території, що надається у володіння, користування та оренду громадянам підприємствам, установам і організаціям [1].

Щодо використання земельних ресурсів, то це системна експлуатація природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями для задоволення власних потреб, залучення їх у сільський і лісовий обіг у процесі господарської та іншої діяльності. Так, Третяк А. М. зазначає, що процес експлуатації суспільством природного потенціалу території, який включає всі ресурси на відповідній ділянці, а також на регіональному рівні, є складовим елементом суспільно-територіального комплексу, що відображає свою діяльність у регулюванні земельних відносин, називається землекористуванням [2].

А от Андрішин І. М. та А. Я. Сохнич стверджують, що землекористування – це одна або кілька земельних ділянок, як частина земельного фонду, яка має стійкі межі, склад, співвідношення угідь та відрізняється цільовим використанням землі, а також надана державним підприємствам, установам і організаціям, громадянам держави в постійне або тимчасове користування та господарське розпорядження [3].

Як відомо, серед усіх категорій земель за цільовим призначенням особливий статус мають землі сільськогосподарського призначення. Це найцінніша категорія, до складу якої входять найродючіші землі, що дають змогу, головним чином, виробляти

сільськогосподарську продукцію, тому становлять цінне надбання нашої країни. Ось чому, землі сільськогосподарського призначення підлягають особливій охороні з метою збереження їхньої площі, запобігання негативним процесам, збереження та підвищення родючості ґрунтів. Вони повинні займати найважливіше місце в складі земельного фонду України.

У науковій літературі в сфері земельно-правових відносин термінам «раціональне використання земель» та «охорона земель» приділено багато уваги, проте єдиного їхнього тлумачення немає. Так, термін «охорона земель» можна розглядати у широкому й вузькому розумінні. У широкому розумінні охорона земель – це комплекс правових, соціальних, організаційних, екологічних, економічних і науково-технічних заходів, спрямованих на забезпечення збереження земель та їхнє ефективне, раціональне й дбайливе використання [4]. У вузькому науковому розумінні охорона земель – це стан суспільних відносин, за якими за допомогою екологічних, економічних, науково-технічних заходів і відповідних земельно-правових норм забезпечується та гарантується збереження й запобігання погіршенню стану як земель, так і всього довкілля від негативних наслідків, які можуть становити загрозу для життя та здоров'я людей, а також вживання заходів юридичного впливу до порушників законодавства щодо охорони земель [5].

Поряд із термінами «охорона земель» та «використання земель» у земельному законодавстві України широко вживається термін «раціональне використання земель». Сутність слова «раціональність» (від лат. *ratio* – розум) означає спрямованість до кращого, мудрішого і доцільного застосування чого-небудь, для досягнення мети чи задоволення потреб з використанням мінімуму ресурсів. Відповідно раціональне землекористування – це економічно й екологічно обґрунтоване здійснення цілей при веденні сільськогосподарського виробництва з дотриманням вимог охорони земель та оптимальної взаємодії з природними факторами [6-7]. На сучасному етапі розвитку продуктивних сил роз'яснення терміну «раціональне використання земель» даються, передусім, з урахуванням екологічних вимог і вимог щодо охорони земель. Таким чином, раціональним використання земельних ресурсів можна вважати тільки у разі збереження та підвищення продуктивності земель при їх використанні; врахування природних умов і властивостей конкретних земельних ділянок; досягнення високої ефективності суспільного

виробництва, при якому одержують на одиницю площі максимальну кількість продукції за найменших витрат праці та коштів.

На жаль, існуюча практика використання земель не відповідає сучасним еколого-економічним вимогам. Нині в Україні через відсутність суворого й надійного контролю за використанням земельних ресурсів і відповідної законодавчої бази має місце споживацьке ставлення до землі. Земельні ділянки сільськогосподарського призначення часто використовують нерационально, внаслідок чого погіршується їхня якість, знижується родючість. А це вимагає розробки дієвих заходів щодо попередження виснаження і забруднення земель, серед яких механізм формування обмежень і обтяжень у сільськогосподарському землекористуванні.

Під обмеженнями розуміється наявність встановлених законом обмежень, заборон, обмежувальних норм правовласника при здійсненні права власності або інших речових прав на землю в інтересах держави і суспільства. Під обтяженнями розуміється наявність додаткових обов'язків по утриманню земельної ділянки та користування нею, встановлених на взаємній основі, за згодою сторін і інших підстав, передбачених чинним законодавством. Земельним законодавством України передбачаються обмеження прав і обов'язків щодо господарського використання земель сільськогосподарського призначення з метою створення необхідних умов для охорони навколишнього природного середовища, певних особливо цінних об'єктів, для задоволення державних чи громадських потреб. Встановлені відповідно до спеціального законодавства санітарно-захисні, екологічні, протипожежні та інші вимоги повинні виконуватися землевласниками і землекористувачами в обов'язковому порядку.

Тобто система обмежень і обтяжень у землекористуванні має суттєвий вплив на концепцію організації і оцінку системи сільськогосподарського землекористування, є вагомим чинником при моделюванні змін у розвитку системи сільськогосподарського землекористування, але основне її призначення це все ж таки покращення стану земель сільськогосподарського призначення. Саме застосування обмежень у використанні земель має сприяти подоланню негативних деградаційних процесів, що відбуваються із земельними ресурсами України. Їх формування має забезпечувати охорону та раціональне використання земельних ресурсів, лімітування господарської діяльності, яка спричиняє негативні зміни стану земельних угідь і несприятливі процеси, збалансований соціально-

економічний розвиток суспільства, а також збереження якості довкілля й невиснажливе використання земельних ресурсів.

Отже, земельні ресурси безперечно є основним національним багатством нашої держави. Вони є важливою частиною природних ресурсів, основним засобом виробництва в сільському господарстві, а також просторовою базою для розміщення підприємств усіх галузей народного господарства. У сільському господарстві земля виступає як предметом, так і засобом праці. Саме від належного та раціонального розподілу та використання земельних ресурсів залежить рівень соціально-економічного розвитку держави, ефективний розвиток аграрного сектору та промисловості.

Література.

1. Паньків З. П. Земельні ресурси: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 272 с.

2. Третяк А. М. Економіка землекористування та землепорядкування: навчальний посібник. К.: ЦЗРУ, 2004. 542 с.

3. Андрійшин І. М. Методологічні основи оптимізації охорони природи і землекористування. Львів: Укр. технол., 1998. 207 с.

4. Земельний кодекс України: науково-практичний коментар. 3-тє вид., переробл. і допов. / за ред. В. І. Семчика. К.: Ін Юре, 2007. 896 с.

5. Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. К.: Київ. ун-т, 2008. 512 с.

6. Шевченко О.В. Економічна ефективність ґрунтоохоронних заходів при використанні земель сільськогосподарського призначення: дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.06 «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища». Київ. 2016. 327 с.

7. Новикова А. Н. Рациональное использование земельных ресурсов: региональный аспект / Современные наукоемкие технологии. Региональное приложение. 2014. № 2 (38). С. 76–81.

РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ПРОИЗВОДСТВА ЛЬНА-ДОЛГУНЦА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

КОРОЛЕВИЧ Н.Г., К.Э.Н., ДОЦЕНТ,

ОГАНЕЗОВ И.А., К.Т.Н., ДОЦЕНТ,

***УО «БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АГРАРНЫЙ
ТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ»,***

Лен-долгунец имеет большое экономическое значение для